

Esitys 9.3.2020

OPPISOPIMUSKOULUTUKSEN PALKKAUSKUSTANNUSTEN PORRASTUS PALKKATUEN AVULLA

Tiivistelmä

- Kauppakamareiden kyselyn perusteella suurimpia oppisopimuskoulutuksen käytön esteitä ovat työntantajalle aiheutuvien kustannusten suuruus ja ohjauksen vaatima suuri työaikaresurssi.
- Kauppakamareiden kyselyn perusteella määrällistä kasvua hidastaa yritysten näkökulmasta oppisopimuskoulutuksen heikko houkuttelevuus silloin, kun oppisopimuskoulutukseen ollaan ottamassa vailla ammattitaitoa tai työkokemusta omaava henkilö.
 - Alkuvaiheessa keskeisimmäksi ongelmaksi tämän ryhmän osalta muodostuu henkilön alhainen tuottavuus suhteessa yritykselle aiheutuviin kustannuksiin.
- Kauppakamarit esittävät yritysten palkkauskustannusten porrastamista alle 30-vuotiailta ilman toisen asteen ammatillista tutkintoa olevilta oppisopimusopiskelijoilta palkkatuen avulla siten, että palkkatuen suuruus on opintojen alkaessa 50 prosenttia palkkauskustannuksista ja laskee henkilön opintojen edetessä eli osaamisen karttuessa. Oppisopimuksella oleva opiskelija saa nykyisen käytännön mukaisesti työehtosopimuksen mukaista palkkaa.

Oppisopimuskoulutuksen ongelmat yritysten näkökulmasta

Kauppakamarit selvittivät kyselyllä (maalis-huhtikuu 2019) yritysten näkemyksiä oppisopimuskoulutuksesta. Tarkoituksena oli selvittää mitkä ovat suurimmat esteet oppisopimuksen käyttämiselle ja millä keinoilla ammatillisen perustutkinnon oppisopimuskoulutuspaikkojen tarjontaa voitaisiin lisätä. Kyselyn ja analyysin tuloksista toteutti Pasi Holm ja Juho Tyynilä Taloustutkimus Oy:ltä.

Oppisopimuskoulutuksen määrällinen kasvu vaatisi lisää oppisopimuskoulutuspaikkojen tarjontaa. Tarjonta muodostuu yritysten osaavan työvoiman tarpeen kautta. Määrällistä kasvua hidastaa yritysten näkökulmasta oppisopimuskoulutuksen heikko houkuttelevuus silloin, kun oppisopimuskoulutukseen ollaan ottamassa vailla ammattitaitoa tai työkokemusta omaava henkilö. Käytännössä valtaosa näistä henkilöistä on nuoria vailla ammatillista perustutkintoa olevia. Keskeisimmäksi ongelmaksi tämän ryhmän osalta muodostuu henkilön alhainen tuottavuus suhteessa yritykselle aiheutuviin kustannuksiin. Tilanne korjaantuu vasta opintojen edetessä ja ammattitaidon karttuessa.

Lisää kyselyn tuloksista ja palkkauskustannusten porrastuksen mahdollisista vaikutuksista liitteessä 1.

Liite 1 - Oppisopimuskoulutuksen palkkaporrastus lisäisi paikkojen tarjontaa

Yritysten palkkauskustannusten porrastus palkkatuen avulla

Yritysten näkökulmasta keskeisin oppisopimuskoulutuksen kehittämistoimenpide olisi porrastaa yrityksille aiheutuva kulu suhteessa tuottavuuteen oppisopimuskoulutuksessa olevan nuoren vailla ammattitaitoa olevan henkilön osalta. Tämä tarkoittaa käytännössä yritysten palkkauskustannusten porrastamista alle 30-vuotiailta ilman toisen asteen ammatillista tutkintoa olevilta oppisopimusopiskelijoilta siten, että palkkatuen suuruus on opintojen alkaessa 50 prosenttia palkkauskustannuksista ja laskee henkilön opintojen edetessä eli osaamisen karttuessa. Opintojen etenemistä voidaan mitata joko osaamispisteiden kertymällä tai tutkinnon osien suorittamisen kautta.

Esitys 9.3.2020

Yksinkertaisin tapa toteuttaa palkkauskustannusten porrastus on käyttää palkkatukea. Tällöin opiskelijan palkka on edelleen työehtosopimuksen mukainen, mutta yrityksen palkkauskustannus on porrastettu palkkatuen avulla. Tämä uudistus ei vaadi muutoksia lakiin ammatillisesta koulutuksesta tai työsopimuslakiin. Palkkatuen maksaminen joustavasti palkkauskustannusten porrastamista varten vaatii muutoksia lain julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 7 lukuun (Palkkatuki). Myös muita lainsäädännön muutostarpeita voi ilmetä valmistelun aikana.

Käytännössä palkkatuki olisi oppisopimuskoulutuksen alkaessa edellä mainitun lain 7 luvun 7 § mukaisesti määritellystä henkilön palkkauskustannuksesta 50 prosenttia. Tuki pienenee oppisopimuskoulutettavan opintojen edetessä porrastetusti siten, että se lakkaa viimeistään henkilön valmistuessa. Tuen taso tarkistetaan esimerkiksi puolivuositain. Oikeus palkkatukeen on automaattisesti koko oppisopimuskoulutuksen ajaksi. Opintojen etenemisen tarkastaminen ja palkkatuen määrän suhteuttaminen on pyrittävä automatisoimaan.

Palkkauskustannusten porrastamisen mahdollistaminen palkkatuella vaatii lain julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 7 lukuun muutoksia ainakin seuraavilta osin: 1 § palkkatuki, mahdollisuus myöntää palkkatukea muille kuin työttömille; 2 § palkkatuen myöntämisen edellytykset, uusi myöntämisen edellytys; 4 § työsuhteeseen liittyvät palkkatuen edellytykset, työsuhteen alkamiseen liittyvien määräysten muuttaminen sekä 8 § palkkatuen määrä ja enimmäiskesto, uusi määrään liittyvä kohta. Myös muita lainsäädännön muutostarpeita voi ilmetä valmistelun aikana.

Palkkauskustannusten porrastamista palkkatuen avulla ei sovelleta kaikkiin oppisopimuskoulutuksessa oleviin. Yritys on automaattisesti oikeutettu palkkatukeen niiden opiskelijoiden osalta, jotka aloittavat suorittamaan ammatillista perustutkintoa oppisopimuskoulutuksessa ja ovat alle 30-vuotiaita, ja heille ei ole aiempaa ammatillista perustutkintoa. Jos opiskelijalla on jo ammatillinen perustutkinto tai hän on yli 30-vuotias, ei oikeutta palkkauskustannusten porrastamiseen palkkatuella automaattisesti ole. Viranomaisten harkinnan perusteella voidaan vastaava palkkatuki palkkauskustannusten porrastamiseen kuitenkin myöntää myös muille, jos sillä nähdään olevan työllistymistä edistävä vaikutus.

Oppisopimuskoulutuksen palkkatukimenot ovat olleet vuonna 2019 noin 30 miljoonaa euroa. Palkkauskustannusten porrastus palkkatuen avulla vaatii oppisopimuskoulutuksen palkkatuen määrärahan kasvattamista. Palkkatukeen nyt varattu määräraha ei ole riittävät käytön lisääntyessä. Tarkempi määrärahan suuruus on selvitettävä jatkovalmistelun yhteydessä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön asettaman oppisopimuskoulutuksen kehittämisen työryhmän keskeisimpänä tavoitteena on valmistella kehittämis ehdotukset, joilla oppisopimuskoulutus vastaa paremmin erilaisten opiskelijoiden ja työelämän tarpeisiin ja jotka lisäävät oppisopimuskoulutuksen käyttöä ja työllisyyttä. Palkkauskustannusten porrastus palkkatuen avulla vastaa kaikkiin näihin keskeisiin tavoitteisiin ja on siksi järkevä ottaa valmisteluun. Palkkauskustannusten porrastus toteuttaisi myös hallitusohjelman kirjausta palkkatuen merkittävästä lisäämisestä ja laajentamisesta.

Lisätietoja

Mikko Valtonen
osaamisasiantuntija
puh. 040 867 8250
mikko.valtonen@chamber.fi